

АНАЛІЗУЕМ — ГЛЯДЗІМ НАПЕРАД

ПАТЭНЦЫЯЛ ІНСТРУМЕНТА МЫСЛЕННЯ

ВЫКАРЫСТАННЕ ВЫЛІЧАЛЬНАЙ ТЭХНІКІ Ў НАВУЧАЛЬНЫМ ПРАЦЭСЕ

З моманту ўключэння ў наву- чальныя планы сярэдніх наву- чальных устаноў курсу "Асновы інфарматыкі і вылічальнай тэхнікі" прайшло ўжо восем га- доў, і ўсім дароччым паспрабаваць зрабіць некаторыя высновы.

У сістэме адукацыі склаліся наступныя накірункі выкарыстан- ня інфарматыкі і вылічальнай тэхнікі: як аснова вывучэння; як сродку навучання; як інструменту аналізу і арганізацыі навучна-выха- ваўчага працэсу; як прылады аўтаматызацыі кіравання функ- цый устаноў адукацыі.

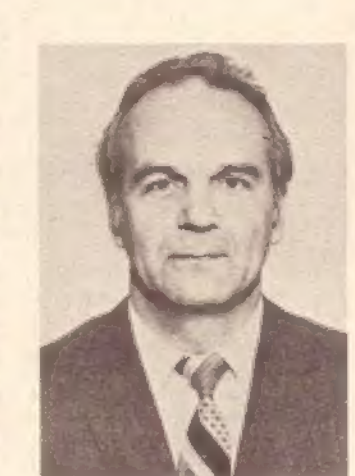
На працягу мінулых васьмі га- доў у нас вырашалася талюмны чынам, першая задача, г.зн. выву- чэнне ўласнай інфарматыкі і вылічальнай тэхнікі. Адначасна, што тут дасягнуты значныя по- спекты: з'явілася тэхніка, падрыхта- ваны настаўнікі-прафесіяналы, ёсць навуцальны і метадычны літаратура, базавыя праграмынае забеспячэнне. Вядома, на гэтым шляху былі памылкі і пралікі. Адна з памылак заключалася ў тым, што не было праведзена апераль- жалнай падрыхтоўкі кіраваль- навуцальных устаноў і устаноў адукацыі, і яны аказаліся псіхалагічна і прафесійна не га- товы да кіравання працэсам ука- рэнення камп'ютэраў у навуцальны працэс і, значыць, не зрабілі ў поўным аб'ёме тое, што маглі зрабіць.

Да пераважнага часу адбыло- ся пераацэна глыбальнай ролі інфарматыкі для грамадства ў цэлым і адукацыі ў прыватнасці. Пытаўся педагогі і даследчыкі адназначна ацэньваюць патэнцы- ял камп'ютэра як інструмента мыслення і навуцальнага сродку, што дазваляе ажыццявіць інтэграваны падыход да забеспя- чэння якасных змен у структуры, змесце і працэсе навучання. Інфарматыка заклікана стаць дзейным інструментам павышэн- ня ўнутранай і знешняй эфек- тыўнасці сістэм адукацыі, а на- ўчыць інфарматыцы тэхналогіі (НІТ), а ўласна іх важнай ролі ў кожным грамадстве, павінны быць неад'емнай часткай культу- ры, даступнай усяму на- селенню.

Тым самым размова ідзе аб стварэнні і выкарыстанні камп'ютэрнай тэхналогіі наву- чання (КТН) на аснове выкары- стання НІТ.

Тэхналогія навучання на вы- значэнні ЮНЕСКО — гэта сістэмы падыход да стварэння, прымянення і вызначэння ўсяго працэсу выкладання і засваення

ведаў з улікам тэхнічных і чалавеч- чых рэсурсаў і іх узамеацэна. Ён ставіць сваёй задачай ап- тымізацыю формаў навучання. Камп'ютэрная тэхналогія на- вучання — такая тэхналогія, у якой асноўным тэхнічным срод- кам навучання з'яўляецца камп'ютэр, забеспячаны педа- гагічнымі праграмнымі сродкамі і іншай інфармацыйнай падтрым- кай. Камп'ютэрная тэхналогія на- вучання базіруецца на шырокім выкарыстанні так званых новых інфармацыйных тэхналогіяў у на- вучанні як сукупнасці ўкараненых у сістэму адукацыі прынцыпова новых метадаў і сродкаў апрацоўкі даных, перада- чы, захоўвання і адлюстравання інфармацыйнага прадукта, пры- чым з найменшымі затратамі часу і ў адпаведнасці з заканамерна- сцямі навуцальна-выхаваўчага працэсу. Камп'ютэр можа выка- рыстоўвацца ў навуцальным пра- цэсе ў наступных выпадках: выка- рыстанне матэматычных разлікаў з вынікам у выглядзе лічбы, табліцы лічбаў, графіка функцыі; правад- зненне лабараторных эксперымен- таў у выглядзе камп'ютэрнай імітацыі; выкананне кантрольна- адзначальных і ўліковых функцыяў; камп'ютэр як крыніца

інфармацыі; рэдагаванне тэкстаў; камп'ютэрны гульня. Выніковае камп'ютэрнай тэхналогіі навучання дасягаецца за кошт індывідуалізацыі і інтэнсіфікацыі навуцальнага пра- цэсу. Прагледжваюцца наступныя шляхі ажыццяўлення прынцыпу індывідуалізацыі: адрозніваць адзін камп'ютэр — адзін навуцальны; уводзіць кантроль выхаднага ўзроўню ве- даў, уменняў і навыкаў навуца- вальнага дыферэнцыяльнага заданні ў залежнасці ад вынікаў ўваходнага

кантролю; магчымае індывідуальнае тэмпу праход- жання навуцальнага матэрыялу; магчымае непасрэднае і сістэмнае характэрнае свайх адказаў, права вучыцца на памылку. Шляхамі ажыццяўлення прынцы- пу інтэнсіфікацыі з'яўляюцца: магчымае паскарэнне і больш поўнае атрымання інфармацыйных і дыдактычных матэрыялаў; навуцальнае аўтарнае рэагаванне на канкрэтны рэза- люты і афармлены камп'ютэр- ным праграм, гульнявым элементам, выкарыстанне гуку і колеру, г.зн. усяго таго, што садзейнічае павышэнню цікавасці да прадме- та, жаданню зрабіць больш і лепш.

У сапраўды навуцальнага забеспя- чэння пры камп'ютэрнай тэхна- логіі навуцальна ўваходзіць наву- чальна-метадычны, праграма- метадычны, тэхнічны забеспя- чэнне, а таксама комплекс ар- ганізацыйных мерапрыемстваў.

Стварэнне, а тым больш ука- рэненне ў навуцальны працэс КТН звязана з вялікай пэраўтварэн- ным работай. Па-першае, неабходна мець дакладную навукова-абгрунта- ваную педагогічную канцэпцыю КТН. Па-другое, трэба заадаць на- вучальны навуцальны характэрны тым эфектыўным праграмным

сродкам (сістэмы кіравання ба- замі даных, электронныя табліцы, эксперыментальныя сістэмы, аўтаматызаваныя навуцальныя сістэмы, гіпермедыя і да т.п.), якія ўжо створаны для розных тыпаў камп'ютэраў. А для гэтага патра- бен шырокі спектр навуцальна-ме- тадычнай літаратуры для на- стаўнікаў, напачатку ў выглядзе тэкставых файлаў на дысках. Па-трэцяе, неабходна перабудова сістэм павышэння кваліфікацыі і атэстацыі педагагічных ра- ботнікаў, якія, хвіта б на перыяд вучобы, павінны быць паглыблены ў новае інфармацыйнае асяроддзе. Нарэшце, адначасна, што ўкараненне ЭВМ у сістэму наву- чання ў значнай ступені ад- розніваецца ад укаранення ЭВМ у прамысловую вытворчасць, бо пе- дагг з'яўляецца адказным за клас, які ён ведае, і нішто не можа змяніць яго прымальнасці і прымяненні ЭВМ у навуцанні. Такім чынам, матэрыялаў педагогаў — фактар, які вызначае поспех такой скла- давай аперальнай, як укараненне ЭВМ у навуцанне.

Аляксандр ПАЎЛЮСКИ, загадчык кафедры прыкладнай матэматыкі Беларускай дзяржаўнага педагогічнага ўніверсітэта, прафесар.

ВЫКЛАДЧЫКУ ГІСТОРЫІ

Так вынішчалася вера

(Заканчэнне. Пачатак у №55).

"ДЛЯ ХУТКАГА НАНЯСЕННЯ АПЕРАТЫўНАГА ЎДАРУ"

У пачатку 30-х гадоў Савец- кая дзяржава пачынае самую маштабную кампанію па ба- рацьбе "з рэлігійным аўтарыта- рызмам працоўных мас". Па- колае меры эканамічнага і палітычнага ўздзеяння на верніку, прынятыя ў 20-я гады, чакаемага эфекту не далі, дзяр- жава ставіць задачу "знішчэння рэлігіі наогул". Другая пшыгодка рэвалюцыйнай на- стаўкі на СССР атрымлівае афіцыйную назву "бязбожнасць". Ажыццяўляецца масавае за- крыццё храмаў, фізічнае знішчэнне духавенства.

У Царквы забралі апошняе. 8 сакавіка 1930 г. паставілі НКВС і НК Фінансаў БССР быў устаноўлены новы парадок раз- меркавання маёмасці пры ліквідацыі дамоў рэлігійных культаў. Золата, пера, каш- тоўныя металы і кашаны перада- валіся ў спецыяльныя арганіза- цыі фінансавых арганізацый на наступныя разлічкі іх дзяржаўнага. Мастацкія і музейныя каш- тоўнасці адрозна забралі прад- стаўнікі НК асеты. Астатняе было падзелена на часткі і пера- дана ў дзяржаўны і каапера- тыўныя арганізацыі. Званы ад- даваліся за плату (як каларыя металом). Рудметалію. Усе атрыманыя ад рэвалізацыі царкоўнай маёмасці грошы ішлі ў даход дзяржавы, а іх 50 пра- цэнтаў — у мисцёвыя бюджеты, каб заахоўваць мисцёвыя Сае- ты.

29 красавіка Савет Працы і Абароны прыняў Пастанову "Аб нарыхтоўцы бронзы са званой у 1934 г.". Па разнардэнні, акая ўстаноўлялася для ўсіх аблас- цей і краёў, а таксама БССР, УССР і Закаўказскай рэспуб- ліцы, Беларусь трэба было здаць не 100 тон. Аднак у вер- сні 1934 г. сааонае кіраванне прымае новае ра- шэнне, сачыць за выкананнем акая дараўна ўжо арганам НКВС. "На Беларусь дадзена разнардэнне нарыхтоўкі бронзы са званой у колькасці 150 тон, акая павінна быць нарыхтавана да 31 снежня 1934 г. і адтудна на завод іх Молатава ў Маск- ве...". — перадаваў загад Маск- вым наркам НКВС БССР у СНК БССР і ЦК КП(б) Беларусі.

З Мінска, Веткі, Касцю- коўска, Лоева, Мазыра, Пары- чаў, Чарнішэў, Чарыкава забіралася па 5 тон бронзы; з Гомеля, Горка, Слуцка па 10 тон і г.д. Зноў у Маскву на раз- дражні "камуністычныя слых" у Беларусь.

У дваццатыя гады закрыццё царквы пераабстаўлялася пад сельскія клубы, у большасці ж сталі пусты. У жніўні 1934 г. СНК БССР прыняў спецыяль- ную пастанову аб выкарыстанні малітоўных дамоў пад ажожа- хавішчы. ЦК КП(б)Б, заапер- жаючы гэта рабэнне, зрабіў агаворку: "мисцёвыя раёныя арганізацыі, праводзячы тую- тую работу, павінны быць ін- іцыдэнтаў". Усе павінны быць іхца.

Аднак "іхца" закрыццё царк- ваў не праходзіла. Сведчанне та- му спрадзавана АДПУ, накіраванае ў ЦК КП(б)Б. 12 сакавіка 1930 г. у вёсцы Сухараўка Лупаўскага раёна Магілёўскай акругі ў час званіцы аразоў сакратаром партызіні і камсамольцы адбылася пера- строўка. Арыштавана 10 чала- век. У гэты ж дзень у сале Ве- лешчынскай Лёвненскага раёна натоўп у 500 чалавек ледзь не разарваў настаніку і рабочы, якія пачалі перабудову царквы пад клуб. 13 лютага ў вёсцы Іа- скавічы Петрыкаўскага раёна адбылася перастроўка, у якой удзельнічалі кваліфікаваны царкву і выкары- ставы не падскідалі для насення фонду, што было адрозна збро- нна. Натоўп вернікаў у аўтарнае выхаванне ўсё.

Супрацьстаяццё на- селенства, аднак, мада трыо- жыла ўлады. Як правіла, на месца зваротна выклікалі млішчы, супрацоўнікі АДПУ. Значыныя арыштоўвалі, ад- давалі пад суд і апраўлялі ў ла- геры або расстрэльвалі. На 20 снежня 1936 г. пад клубы было занята 855 малітоўных дамоў, аддадзена пад ажожахавішчы або разбура- на 1006, пустымі сталі 238. 12 сакавіка 1937 г. у дзяр- жаўніцкай Беларусі было 1445 праваслаўных храмаў, 704 сінагог, 148 ксёфаў і капіц. Да студзеня 1937 г. былі за- крыты 1371 царква, 633 сінагог, 95 ксёфаў. На 21 чэрвеня 1938 г., як іхлікаў у Маскву нар- кам НКВС БССР Наседзіні, дзючы царкву засталася толькі дзве — у Ошчы і Мазы- ры.

Галоўны удар, аднак, дзяр- жава скіраваная супраць духавенства. Таненні на свя- чэннаслужыцельна на месцах асбіла ўзатрацілі пасля па- чатку калектывізацыі. Сабра- ны спецыяльнай асцеті былі пущаны ў справу. Ужо да 30 жніўня 1938 г. у Беларусі на- кам НКВС БССР асуджаны 93 "пар- коўнікі", 25 з іх расстрэляны, 68 адпраўлены ў канцлагеры. Усе- го па СССР да гэтага часу праз Тройкі прайшлі 4016 прад- стаўнікоў духавенства, з якіх 560 былі расстрэляны, 2289 а- конлены ў лагеры.

У пачатку 30-х гадоў, "каб пакончыць з рэлігійным шляхам выхавання лапа", выкары- стоўваліся падаткавае перааб- ладаванне духавенства, раскула- чванне, устанавленне высокіх

нормуў забарэсткі нарыхтовак ажожа, будыцця і г.д. на свічэннаслужыцель. Ажы- ццяўлялася ўсё гэта па ініцыятыве мисцёвага ўлады, акая і вызначала нормы пака- рэння за невыкананне. Свя- чэннікі ніколі не ведаў, колькі ажожаўцаў ўлашты падатку, які назначыўся без уліку рэальных магчымасцяў, і ўвесь час па- валічвалася. Часта служачыя набыліся звышлілі стаўкі па- даткаў — для перастрэхоўкі, каб не абнавівалі ў прывым ухале. Так, свячэннік царквы ў Чарэньскай раёне быў ака- ладзены ў 1972 рублі, у той час як яго даходы пры максімальным падлічэнні не пе- равышалі 50 рублёў у месці. Асбіла вызначалася ў справе ажожаўцаў акажыцель царквы ў Чарэньскай раёне быў ака- ладзены ў 1972 рублі, у той час як яго даходы пры максімальным падлічэнні не пе- равышалі 50 рублёў у месці. Асбіла вызначалася ў справе ажожаўцаў акажыцель царквы ў Чарэньскай раёне быў ака- ладзены ў 1972 рублі, у той час як яго даходы пры максімальным падлічэнні не пе- равышалі 50 рублёў у месці.

Арышты свячэннаслужы- цель прыводзілі работнікі сель- саветаў, брыгадыры, асобныя ажожаўцы, акажыцель царквы. "Злоўныя" непаахвотныя па- даткаў караліся строгі: як правіла, ім прысуджалі ад 1 да 5 гадоў выпраўленча-пра- цючых лагераў. А калі пры арышце свячэннаслужыцель выкажваў хвіта б прыкметы абу- рэння, пакаранне па- валічвалася: за антысавецкую агацую прысуджалі да 10 га- доў лагераў.

У другой палове 30-х гадоў органы НКВС, у якіх канцэн- траваліся ўсе інфармацыя аб службачыя рэлігійных культаў, правалі масавыя арышты. З 1937 па чэрвень 1938 г. у Бе- ларусі было арыштавана 3247 "царкоўнікаў" і сектантаў, з іх 400 чалавек прываслаўных свячэнніцкаў і манахаў, 1 мітрапаліт, 5 епіскапаў і арцыепіскапаў.

Паводле даных, складзеных у 1936 г. магілёўскай каталіцкім епіскапам Неве, з 853 каталіцкіх свячэннаслужыцельна ў СССР засталася 16. Больш 300 епіскапаў і ксёфаў расстрэля- ны, з усіх ксёфаў і каліц дзейнацаў толькі 30.

З НКВС БССР у ЦК КП(б)Б паступілі асцеті аб тым, што рэлігійныя абыр- ды і службы пераходзілі ў са- м, без свячэннаслужыцельна. Так, у Рагачоўскай лавары Лаваро- ва (30 гадоў), Вішнеўскага (45 га- доў), Канавальскага (75 га- доў), Гітца (20 гадоў) хадзілі па дамах і рабілі абрады аўтарнае, хрысцілі дзяцей. У с. Луцка Рагачоўскага раёна гэта рабілі манахі. Заагата за народнымі свячэннаслужыцельна было чыжжа. Таму 24 чэрвеня 1938 г. у Рагачоўскай лавары на раз- дражні "камуністычныя слых" у Беларусь.

У дваццатыя гады закрыццё царквы пераабстаўлялася пад сельскія клубы, у большасці ж сталі пусты. У жніўні 1934 г. СНК БССР прыняў спецыяль- ную пастанову аб выкарыстанні малітоўных дамоў пад ажожа- хавішчы. ЦК КП(б)Б, заапер- жаючы гэта рабэнне, зрабіў агаворку: "мисцёвыя раёныя арганізацыі, праводзячы тую- тую работу, павінны быць ін- іцыдэнтаў". Усе павінны быць іхца.

Аднак "іхца" закрыццё царк- ваў не праходзіла. Сведчанне та- му спрадзавана АДПУ, накіраванае ў ЦК КП(б)Б. 12 сакавіка 1930 г. у вёсцы Сухараўка Лупаўскага раёна Магілёўскай акругі ў час званіцы аразоў сакратаром партызіні і камсамольцы адбылася пера- строўка. Арыштавана 10 чала- век. У гэты ж дзень у сале Ве- лешчынскай Лёвненскага раёна натоўп у 500 чалавек ледзь не разарваў настаніку і рабочы, якія пачалі перабудову царквы пад клуб. 13 лютага ў вёсцы Іа- скавічы Петрыкаўскага раёна адбылася перастроўка, у якой удзельнічалі кваліфікаваны царкву і выкары- ставы не падскідалі для насення фонду, што было адрозна збро- нна. Натоўп вернікаў у аўтарнае выхаванне ўсё.

Супрацьстаяццё на- селенства, аднак, мада трыо- жыла ўлады. Як правіла, на месца зваротна выклікалі млішчы, супрацоўнікі АДПУ. Значыныя арыштоўвалі, ад- давалі пад суд і апраўлялі ў ла- геры або расстрэльвалі. На 20 снежня 1936 г. пад клубы было занята 855 малітоўных дамоў, аддадзена пад ажожахавішчы або разбура- на 1006, пустымі сталі 238. 12 сакавіка 1937 г. у дзяр- жаўніцкай Беларусі было 1445 праваслаўных храмаў, 704 сінагог, 148 ксёфаў і капіц. Да студзеня 1937 г. былі за- крыты 1371 царква, 633 сінагог, 95 ксёфаў. На 21 чэрвеня 1938 г., як іхлікаў у Маскву нар- кам НКВС БССР Наседзіні, дзючы царкву засталася толькі дзве — у Ошчы і Мазы- ры.

Галоўны удар, аднак, дзяр- жава скіраваная супраць духавенства. Таненні на свя- чэннаслужыцельна на месцах асбіла ўзатрацілі пасля па- чатку калектывізацыі. Сабра- ны спецыяльнай асцеті былі пущаны ў справу. Ужо да 30 жніўня 1938 г. у Беларусі на- кам НКВС БССР асуджаны 93 "пар- коўнікі", 25 з іх расстрэляны, 68 адпраўлены ў канцлагеры. Усе- го па СССР да гэтага часу праз Тройкі прайшлі 4016 прад- стаўнікоў духавенства, з якіх 560 былі расстрэляны, 2289 а- конлены ў лагеры.

У пачатку 30-х гадоў, "каб пакончыць з рэлігійным шляхам выхавання лапа", выкары- стоўваліся падаткавае перааб- ладаванне духавенства, раскула- чванне, устанавленне высокіх

ЭКАНАМІЧНАЯ АДУКАЦЫЯ

ШКОЛА Ў ХВАЛЯХ РЫНКУ

ПАЧАТАК ПАЧАТКАЎ

У базавай 9-гадовай школе з 8 класа пачынае вывучацца абавязковы курс "Чалавек і грамадства" (1 гадзіна ў тыдзень, 34 гадзіны за навуцальны год). Менавіта ў ім вучні атрымліваюць першыя сістэматызаваныя асцеті аб эканоміцы. Частка юнакоў і дзяўчат пасля 9 класа пачынае самастой- ную працоўную вытворчую дзейнасць, таму ў гэтым прадмечце ўмоўнае раздзел на эканамічнай праблематыцы, каб выпусціць маглі атрымаць элементарныя веды на эканамічных, прававых і працоўных пытаннях. З такім, шчыра скажам, не дужа багатым багажом ведаў яны ўступаюць у рыначную эканоміку.

У 10—11 класах сярэдняй школы ў тым жа курсе, але ўжо больш пасыблена, працягваюць вывучаць эканамічныя праблемы грамадства. Атрыманы тут веды складаюць аснову наступнай агульнаадукацыйнай падрыхтоўкі моладзі ў рамках неэканамічных спецыяльнасцяў сярэдніх спецыяльных і вышэйшых навуцальных устаноў.

У рамках гісторыка-грамадазнаўчага цыкла сярэдняй школы (10—11 класы), які ўключае ў сабе гістарычны, правазнаўчы, грамадазнаўчы (сацыя- логія, паліталогія, сацыяльная псіхалогія, этыка, э- стэтыка, логіка, філасофія) і эканамічны накірункі, з 1994-95 навуцальнага года ўводзіцца абавязковы профільны курс "Асновы эканамічных ведаў" з разліку 2 гадзіны ў тыдзень, агульным аб'ёмам 136 акадэмічных гадзін. Па сваім змесце "Асновы эканамічных ведаў" адпавядаюць заходняму эаэарты- чанаму курсу "Эканоміка", або "Volkswirtschaftslehre". Гэтым прадметам будзе ахоплена каля 25 працэнтаў усіх вучняў сярэдняй школы. А тым, хто заахоча ў далейшым атрымаць эканамічныя спецыяльнасці, маюць магчымасць вывучаць на паглыбленым узроўні яшчэ адзін да- датковы прадмет "Эканаміка" і прадпры- малніцка дзейнасць" у аб'ёме 7 гадзін у тыдзень у 10-м і 8 гадзін у 11-м класах (у агульнай складанасці каля 540 гадзін за два навуцальныя га- ды). Гэта ўжо трыногая перадаваўчая эканамічная падрыхтоўка. На жаль, пакуль што на- юмны сярэднія школы змогчы арганізаваць для не- вольката кантыненту школьнікаў вывучэнне данага прадмета.

Такім чынам, уласнаацэненне агульнай эканамічнай адукацыі дзе галоўным чынам па шкля наахчэнні іншых школьных прадметаў — перш за ўсё курсу "Чалавек і грамадства", а таксама гісторыі і географіі — маісам эканамічных ведаў. Уводзіцца ў навуцальныя планы сярэдняй школы ў якасці профільнага для гісторыка-грамадазнаўчага цыкла і прадмет "Асновы эканамічных ведаў" і пра- фесійна-арыентаваны курс "Эканамічная і прад- прымалніцкая дзейнасць".

СПЕЦЫЯЛІСТ НАРАДЖАЕЦЦА Ў КЛАСЕ

З усім новымі элементамі сталі, па-першае, ства- рэнне эканамічных класаў, па-другое, арганізацыя школ эканамічнага профілю, па-трэцяе, стварэнне агульнай сярэдняй школы (10—11 класы) камер- цыйнага тыпаў навуцальных устаноў (ліцэў, калед- жаў, прыватных фірмаў, курсоў). За ўсіх гэтых выпадках размова ідзе ўжо не аб агульнай эканамічнай, а аб прафесійнай арыентаванай адукацыі. Яе можна разглядаць як перадавую прафесійнай эканамічнай адукацыі альбо сярэднеспецыяльнай, альбо вышэйшай.

Эканамічныя класы агульнаадукацыйнай школы. Іх стварэнне было прадвызначана планам на 1992-93 навуцальны год, распаўсюджаным і заапер- ждзеным Міністэрствам адукацыі. Так, ужо ў 1992-93 годзе было зарэгістравана 40 эканамічных класаў у 13 школах. Хоць навуцальнымі планамі прад- укладжана стварэнне такіх класаў з 8-га па 11-ы, аднак школы пайшлі далей, сам-там ахапілі іх на- вят і пачатковую. Яны ствараліся перш за ўсё ў абласных цэнтрах і гарадах, дзе ёсць адпаведныя вышэйшыя або сярэднія спецыяльныя навуцальныя ўстановы.

Як правіла, паміж ВНУ або ССНУ і агульна- адукацыйнай школай заключаецца павядзенне аб супрацоўніцтве, у адпаведнасці з якім першае бя- рэ

на сябе навуцальна-метадычнае і кадравае забеспя- чэнне педагагічнага працэсу ў частцы выкладання эканамічных прадметаў. А такіх дысцыплін дзве: "Уводзіны ў эканоміку" і "Асновы прадпры- малніцтва". Першая вывучаецца з 8 па 11 клас з разліку 1 гадзіна ў тыдзень (агульная колькасць урокаў за ўвесь курс складае 136 гадзін). "Асновы прадпрымалніцтва" вывучаюцца з 9 па 11 клас па 2 гадзіны ў тыдзень, што ў агульнай складанасці мае таксама 136 гадзін. Апрача гэтага, у цыкл прадпрымачых ўваходзіць наступныя прадметы: ма- тэматыка і інфарматыка; эканамічная географія Бе- ларусі і свету; асновы справядлівасці і машыналі- сты (у тым ліку і на ЭВМ). Іх выкладаюць настаўнікі агульнаадукацыйных школ, але на больш паглы- бленым узроўні за кошт павелічэння гадзін. У асоб- ных эканамічных класах, апрача названых прадпрымачых прадметаў, упор робіцца і на вы- вучэнне замежных моваў.

Акрамя двух абавязковых ўласна эканамічных прадметаў, за кошт школьнага кампанента на- вучальнага плану вучням профільных класаў могуць быць прапанаваны спецкурсы і факультатывы па адпаведнай праблематыцы. Навуцальнымі планам да 10—11 класаў можа быць адведзена дадаткова да 7 гадзін у тыдзень у 10-м і да 8 гадзін у тыдзень у 11 класах на пасыблены прадмет — эканамічна- і прадпрымалніцкая дзейнасць. Такім чынам, агульнаадукацыйныя школы маюць неабходную і дастатковую колькасць навуцальнага часу для ар- ганізацыі эканамічных класаў, а таксама школ з эканамічным профілем.

Стварэнне арганізацыйных перадаюч будзе стымуляваць рост такіх класаў у бліжэйшых га- ды, бо цікавасць да эканамічнай адукацыі ў апошні час у насельніцтва ўстойлівая. Больш таго — прэстыж асобных эканамічных спецыяльнасцяў — адзін з самых высокіх. Агульнаадукацыйныя школы аб'ек- тыўна заахвочваюцца на ўстаноўлены найвысэйшыя сувязі з кантактаў з базавымі ВНУ і ССНУ, бо такое супрацоўніцтва гарантуе вышэйшым эканамічным класам самы высокі працэнт паступлення. Школы хачелі б увесці ў практыку павяшчэнне, калі выпускныя экзамены становіліся б адначасова ўступнымі ў ВНУ і ССНУ. Гэта б дазволіла ўзніць аўтарытэт эканамічных фундаменту. Размова ідзе такім чынам аб стварэнні элітарных, але дзяр- жаўных школ.

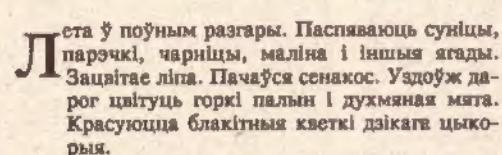
Калі з арганізацыйнага пункту гледжання многія пытанні стварэння эканамічных класаў вы- ясняюцца, то ў сэнсе навуцальна-метадычнага забеспя- чэння паўстае шмат праблем. Абазначым толькі некаторыя з іх.

Перш за ўсё няма кантролю за якасцю выкла- дання спецыяльных прадметаў. Іх няма навуцальныя планы яшчэ заапрацаваны ў Міністэрстве адука- цыі, то змест эканамічнай адукацыі розны і не мае ніякіх агульнапрынятых дзяржаўных стандартаў і патрабаванняў. А паколькі жожны настаўнік працуе фактычна на аўтарскім праграме, то не вызначаны трывалы масіў неабходных эканамічных ведаў. Та- му якасць адукацыі не можа быць высокай, калі больш, што поўнаасцю адсутнічае навуцальна-ме- тадычны камплект па спецыяльных прадметах. У Рэспубліцы ж няма ніводнага навуцальнага падручніка па эканоміцы для школьнікаў.

Па-другое, у агульнаадукацыйных школах няма ніводнага дыпламаванага эканаміста-выкладчыка. Больш таго, сістэма павышэння кваліфікацыі не мае адпаведных курсоў.

Па-трэцяе, эканамічныя прадметы з'явіліся афіцыйна ў навуцальных планах школ толькі з 1992-93 навуцальнага года, таму, вядома, ад- сутніваюць традыцыі і метады іх выкладання.

Мы толькі абазначылі кола наахчэння праб- лем у галіне як агульнай, так і прафесійнаадукацыйнай эканамічнай адукацыі. Разам з тым яна на сё- ніншым пераломным этапе развіцця намага грамад- ства — адзін з самых перспектывных накірункаў адукацыйнай палітыкі, бо само далучэнне дзіцяці ў раннім узросце да эканамічнай праблематыкі з'яўляецца паглытвым з пункту гледжання ста- наўлення яго як асобы.

жуки, а личинки, вусени, косяки, зовсім інші черви, смажухи, слімаки — усе ўваходзіць у "мені" дожыка. Не грэбуе ён і вегетары-

ЛІПЕНЬ

жуки, а личинки, вусени, косяки, зовсім інші черви, смажухи, слімаки — усе ўваходзіць у "мені" дожыка. Не грэбуе ён і вегетары-

Аляксандр КУРСКΟΥ,
кандыдат біялагічных навук.

Іна бачыла абяздоленую,
шаную, акрываўленую

рад забыў
свай жы-
чыка Глазкі Фядоры
Міронавай, якая ў незабыўную
вайну 1812 года, будучы неад-

Міхась МАЛІНОЎСКІ

ПРАПАНУЕ ТЭЛЕЭКРАН

КУЛПЦІ. [REDACTED]

МІНІСТЭРСТВА
БЕЛАРУСЬ

(220004, Мінск,
[REDACTED]).

НАШ А
220034
Тэлефон
намеснік
рэдактара
лаў: праб
— 36-90
альных п
тэхдука

ПРАС:
МІНСК, ВУЛІЦА ЗАХАРОВА
прійманий редакції — 36-91-42; пе-
дагогічна редактора — 36-40-63; на-
ведказнага сакратора — 36-53-22;
зем выхавання — 36-43-62, 36-41-55;
органа кіравання — 36-43-71;
аблем; ВВУ і тэхнікумаў — 36-41-55;
і; пісьмаў і навін; культуры — 36-

42. шага
сника
дзе
школ
саци
граф-
14-25

Аутары допісаў у редак-
прозвішча, поўнасьцю імя
адрас, нясуць адказнасць
іншай інфармацыі.

Пісьмы, рукапісы, фотазд-
зуюцца і не вяртаюцца.

ую паведамляюць сваё імя па-бачку, зваротны за дакладнасць фактаў і	Мерх люстр
імі і малюнкі не рэцен-	Адка

Ванне аўтараў публікацый не абавязвае пункт гледжання рэдакцыі.

Галоўны дзяжурны Пётр ЮДО.

Друкарня выдавецтва
220041, Мінск, прасп.
Аб'ём — два друкава-
афсетны. Фармат А2.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9
Падпісана да друку
Наклад 45.096 пасово

“Беларускі Дом друку.”
 кт Ф. Скарыны, 79.
 няя аркушы. Спосаб друку —
 дакс 63867.
 11 12 Замова №56
 11 12
 7.94 г. у 18.10
 нікау.

Галоўны рэдактар Алег КУЛІЦКІ.

ЗАСНАВАЛЬНІК — МІНІСТЭРСТВА
АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Выдавецтва "Полымя" (220004, Мінск,
проспект Машэрава, 11).

НАШ АДРАС:
220034, МІНСК, ВУЛІЦА ЗАХАРАВА, 42.
Телефоны: прыватныя рэдакцыі — 36-91-42; першага
намесніка галоўнага рэдактара — 36-40-63; намесніка
рэдактара-адказнага сакратара — 36-53-22; адда-
леў: праблем выхавання — 36-43-62, 36-41-55; школ
— 36-90-63; органаў кіравання — 36-43-71; сацы-
яльных праблем; ВНУ і Інстытутам — 36-41-55; пре-
фэктуральны: лісьмяў і навін; культуры — 36-44-25.

Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозьвішча, поўнаснае імя і імя па-бацьку, зваротны адрас, нясуць адказнасць за дакладнасць фактаў і іншай інфармацыі.

Письмы, рукописы, фотаздымкі і малюнкi не рэцензуюцца і не вяртаюцца.

Мержаванне вўтараў публікацый не абавязкова адлюстроўвае пункт гледжання рэдакцыі.

Адказы дзяжурны Пётр Юдо.

Друкарня выдавецтва "Беларускі Дом друку."
220041, Мінск, праспект Ф. Скарыны, 79.
А6'вм — два друкавання аркушы. Спасаб друку —
афарэты. Фармат А2. Індэкс 63857.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 Замова №56
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Падпісана да друку 5.7.94 г. у 18.10
Наклад 45.096 палосчынак.